

Začetek velikega nemškega napada na srednjem in južnem delu ruskega bojišča

Pohvala italijanski in romunski vojni mornarici — Veliki letalski napadi na sovjetske prometne zveze

Il bollettino n. 765: La conquista di El Alamein

Il quartier generale delle forze armate comuni:
Le posizioni britanniche di El Alamein, (golfo degli arabi) fortemente apprestate e tenacemente difese, sono state ieri presse d'assalto da unità italiane e germaniche: dopo aspra lotta le truppe dell'asse hanno rotto 10 schieramenti dell'avversario. L'aviazione, ripetutamente intervenuta nel campo tattico, ha dominato il cielo della battaglia: la Raf perdeva in duelli aerei nove apparecchi.

Violente azioni di bombardamento sono state effettuate da formazioni aeree italiane e tedesche sulle basi di Malta: numerosi obiettivi risultano centrati: cacciatori di scorta, in ripetuti vivaci scontri, abbattevano undici velivoli inglesi senza subire alcuna perdita.

Sull'isola di Scarpanto (Egeo) un aereo nemico ha lanciato alcune bombe che non hanno causato danni di sorta. Stefani.

Vojno poročilo št. 765:

El Alamein zavzet

Uradno vojno poročilo št. 765 pravi:
Italijanske in nemške enote so včeraj napadle angleške postojanke pri El Alameinu (Arabski zaliv), ki so bile močno utrjene ter zagrizeno branjene. Po trdem boju so čete Osi zlozile nasprotnikovo razporeditev. Letalstvo je ponovno posegalo na terišče ter je obvladovalo nebo nad bitko. Angleško letalstvo je v spopadih izgubilo 9 strojev.

Italijanske in nemške skupine so izvedle silovite bombne nastope na oporišča na Malti. Kaže, da so zadeti številni cilji. Lovci iz spremstva so v ponovnih živih spopadih zbili 11 angleških letal, ne da bi sami imeli kaj izgub.

Neko sovražnikovo letalo je vrglo na otok Scarpante (Egejsko morje) nekaj bomb, ki niso povzročile posebne škode.

Zasluge italijanske mornarice za osvajanje Sebastopolja

Vzhodno bojišče, 3. julija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:
Po 25 dneh bojev moža z možem, pri katerem je bilo treba nasprotniku jemati posebej vsak centimeter ozemlja pred Sebastopoljem, so nemške in romunske čete zavzele utrjeno mesto. Sovjetski kopni oddelki, ki so jih sestavljali samo strokovnjaki, so bili tako v celoti pobiti. Sovjetski podadmiral, ki je imel vrhovno poveljstvo nad vsemi silami v trdnjavi, ni po padcu utrdb Malakova mogel nuditi nič več uspešnega odpora sprito nasprotnikove premoči. Nemci in Romuni so se za-

res junaško borili. Prvi so napadali na skrajnih robovih obrambnega loka, Romuni pa so napadali v središču. Skalnato in hribovito ozemlje je pomagalo sovjetskemu odporu, ki je bil še bolj zagrizen zaradi ogromnega števila utrdb v živi skali in zaradi zelo številnih naprav, ki so jih uredili v zadnjih mesecih. Sodelovanje med zavezniškimi četami ter nad vsemi njihovimi panogami je imelo v bitki za Sebastopol veličasten učinek. Omeniti je pa treba tudi prispevek italijanske mornarice v tem, da je postavila na glavo sovjetske načrte za preskrbo Sebastopolja po morju z Kavkaza.

Angleški ministrski predsednik daje obračun o neuspehih v Severni Afriki

Rim, 3. julija. s. Churchill je včeraj v angleški poslanski zbornici z enim svojih običajnih govorov končal razpravo o vojskovanju. Odgovarjal je na čedalje številnejša vprašanja poslancev in na očitke glede vladnega dela, zlasti pa še dela Churchilla samega. Priznal je, da mu je zelo težko zbrati misli v skušinski razpravi, misli na »strašno in usodno bitko, ki se odigrava zdaj v Egiptu, odkoder pa vsak trenutek lahko prispeje zelo pomembne novice. Potem je nadaljeval:
»Vojaske nesreče zadnjih dveh tednov v Cirenaiki in v Egiptu so docela spremenile položaj ne samo na tem področju, pač pa tudi v vsem Sredozemlju. Izgubili smo nad 50.000 mož, katerih večino je sovražnik ujel. Kljub temu, da je bilo organizirano načrtno rušenje naših oporišč, so vendar velike količine zalog padle sovražniku v roke. Posledic, ki bi jih lahko imelo napredovanje osnih sil na Turčijo, Spanio, Francijo in Francosko Severno Afriko še ni bilo moči oceniti. Gotovo pa je, da smo zdaj pred tem, da bodo naši upi in naši načrti na Srednjem Vzhodu in na Sredozemlju zbledeli tako, kakor se to še ni zgodilo vse od tedaj, ko je padla Francija.«

nil: »Še bolj me je potrla, ko sem bral, s kakšnimi občutki so sprejeli to vest v Angliji in v poslanski zbornici.«

Churchill je govoril potem o neugodnem ozračju, ki ga je vse to ustvarilo v Združenih državah pri angleškem zastopstvu, in nadaljeval: Ne bi hotel, da bi se v zvezi z vojskovanjem kaj spremenilo in da bi kdo kaj očital našim poveljnikom ali da ne bi zaupal našim vojakom, ki jim prvi poveljujejo. Seveda moram priznati, da je bilo najbolj boleče v cirenajski bitki to, da smo bili v prvem razdobju te bitke premagani ob okoliščinah, ki so nam dejale upravičeno upanje na uspeh. Naše sile v Severni Afriki so bile zares mnogo številnejše od sovražnikovih. Imeli smo več bojnih vozil. Razmerje je bilo 7:5 za nas. Imeli pa smo tudi več topništva in sta bili naše in sovražnikovo v razmerju 8:5. Topništvo je imelo na razpolago najsodobnejše vrste orožja. Pa tudi glede letalstva smo imeli premoč. Vse to je upravičevalo naše upanje na uspeh v ofenzivi, ki naj bi se bila začela prve dni junija, če nas ne bi sovražnik prehitel s svojo pobudo. Najžalostnejše v vse te cirenajski bitki pa je, da smo bili tepeni v okoliščinah, ki so dajale popolno upanje na uspeh. 18. junija smo poleg letalstva poslali v boj 300 bojnih vozil. Do večera jih je ostalo samo še 70. Pri tem pa niso všteta lahka vozila. Na žalost sovražnik ni imel toliko izgub. »Ne vem,« je poudaril Churchill, »kaj in kako se je to zgodilo. Navajam samo dejstva.«

Nemški listi o prispevku italijanskega orožja pri zmagah v Afriki

Berlin, 3. julija s. Ves nemški tisk posebej poudarja veliki prispevek italijanskega orožja pri uspehih ozi v Afriki. Poudarja, da iz različnih poročil o zmagovitih nastopih izhaja enodušna ugotovitev in sicer, da vlada popolna islovetnost med italijanskim in nemškim poveljstvom v strateških in taktičnih pogledih. Eden izmed razlogov za veličastne uspehe je nedvomno bila pametna in nagla uporaba rezerv. Drugo zares odločilno dejstvo pa je bila čudovita ureditev preskrbe, ureditev, ki jo dolgujejo italijanskemu poveljstvu.

Sprejemi tujih poslanikov pri španskem zunanjem ministru

Madrid, 3. julija s. Španski zunanji minister je včeraj sprejel nemškega poslanika v Madridu, voditelja italijanskega poslanstva, portugalskega poslanika, japonskega poslanika in papeškega nuncija v Madridu.

Hitlerjev glavni stan, 3. julija. Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem včerajšnjem vojnem poročilu.

Kakor je bilo že objavljeno po posebnem vojnem poročilu, so nemške in romunske čete pod poveljstvom maršala von Mansteina ob izvrstni podpori letalskih oddelkov, ki jim je poveljeval general baron von Richthofen in so se dobro izkazali v bojih v nizki višini, po hudih, 25 dni trajajočih bojih, 1. julija opoldne osvojile celinsko in pomorsko trdnjavo Sebastopol, ki je bila doslej najbolje opremljena na svetu. Po zglednem sodelovanju vseh vrst orožja so bile osvojene silne utrdbе, v skalo izsekane trdnjave ter postojanke iz oklepnega betona, utrjeni podzemski zakloni ter veliko število utrdb na bojišču. Število ujetnikov in vojnega plena se še ne da prešteti. Ostanki potlačene sebastopoljske armade so zbežali na polotok Herzoncz. Stisnjeni so na čedalje ožji prostor in konec se jim bliža.

V bojih okrog Sebastopola so lahke nemške in italijanske pomorske enote, sodelujoč z romunsko mornarico pod poveljstvom podadmirala Georgescuja in kapitana bojne ladje Slatiana, hromile sovjetsko oskrbo, z minami osamile trdnjavo in pristanišče, prevzale čez morje lastno oskrbo ter se zmagovito spopadle z mnogo močnejšimi sovjetskimi pomorskimi silami. Pred skrajnim južnim koncem Krima so letala potopila ali poškodovala 10 ladij, ki so tja pribegle iz Sebastopola, med temi sta tudi dve ogledni ladjici.

Napadi na srednjem in južnem odseku vzhodnega bojišča so že dali pomembne začetne uspehe. Močne letalske skupine so v zaporednih valovih posegle v boje na tleh. Pri letalskih napadih na Voronež so bile zadete in razdejane mnoge, vojaško prav važne naprave. Lovci so v spremstvu sestrelili v letalskih spopadih 52 sovjetskih strojev. Težko topništvo je močno obstreljevalo vojaško pomembne naprave v Leningradu ter ladje v Kronštadtskem zalivu. Opazili so silovite požare. Pri nočnih letalskih napadih na važna železniška križišča je bila velika oskrbovalna žila Rostov-Moskva na več krajih hudo zadeta. Na bojišču ob Lednem morju so bojna letala in strmoglavci z bombami velike mere obdelovali pristaniške naprave in postajo pri Murmansku.

V Egiptu so nemške in italijanske divizije ob podpori močnih letalskih enot po hudih bojih pogazile postojanke pri El Alameinu. Zdaj preganjajo pobite angleške sile, ki se umikajo proti Nilski delti. V vodah pred Port Saidom je nemška podmornica potopila angleško ladjo, ki je vozila strelivo in merila 1800 ton.

Na otoku Malti so se uspešno nadaljevali letalski napadi na angleška letališča. Na letališču Luka je zaradi bomb bila povzročena velika škoda med letali na tleh in važnimi napravami, izbruhnilo so tudi obširni požari.

V boju proti Veliki Britaniji so nemška bojna letala v pretekli noči napadla vojaško pomembne naprave ob južni in jugovzhodni angleški obali.

Na morju pred Sebastopolom so se posebno izkazale pomorske enote italijanskega fregatnega kapitana Mimbelijja, romunskega kapitana bojne ladje Bardoscuja in nemškega kapitana Minbauma.

Nov uspeh italijanskega letalstva pri Doncu

Rim, 3. julija. s. Italijansko letalstvo je poželo nov uspeh na vzhodnem bojišču. 1. julija je skupina lovcev budno krizarila nad predelom pri Doncu in se srečala s sovjetskimi, po številu precej močnejšim oddelkom. Italijani so z običajno odločnostjo takoj napadli sovražnika in v zmagoviti bitki, do katere je prišlo, zatrdno zbili pet nasprotnikovih letal, najbrž pa še tri druge. S tem so se enkrat potrdili brezpogojno duhovno in tehnično nadmoč italijanskih kril.

Pregled uspešnih bojev zoper upornike na hrvaškem ozemlju in v Bosni

Zagreb, 3. julija. s. Obsežni nastop italijanskih vojni sil zoper nestalno zaplotniško vojskovanje partizanov na Hrvaškem pojasnjuje obsežna uradna razlaga, da je boj potekal med težavami vseh vrst in da je zmagal ovire, ki jih je postavljala huda zima, neprehodno ozemlje in pa bojni sistem upornikov sam.

Italijanski bojni nastop, pravi hrvaška razlaga, je mogoče razdeliti na tri razdobja: prvo sega od 15. marca do 15. aprila. Tedaj so italijanske čete krenile na vse strani po ozemlju, ki ga imajo zasedenega ter so prizadevale hude udarce, da so imeli čez 2000 mrtvih. Ikriati so sprožile italijanske, nemške in hrvaške čete mogočne napade v Bosni.

Drugo razdobje je trajalo od 15. aprila do 15. maja. Tedaj so italijanske, nemške in hrvaške čete ob sodelovanju italijanskega letalstva in pod visokim vodstvom poveljnika II. italijanske armade izvajale v vzhodni Bosni, poglavitem središču vstaje, obsežne akcije za potlačitev vstaje in sicer vzhodno od Sarajeva. Vedno pod vodstvom poveljnika II. italijanske armade so potem bili očistevalni nastopi na predelu jugovzhodno od Sarajeva. Strti so bili vsi poskusi upornikov za odpor. Boj se je raz-

Po letu dni zmagovitih bojev proti Sovjetski Rusiji objavlja vrhovno poveljstvo še tole: od 22. junija 1941 pa do 21. junija 1942 je na vzhodnem bojišču junaško padlo 271.612 častnikov, podčastnikov in vojakov vseh vrst orožja v zvestem izpolnjevanju dolžnosti. Število pogrešanih v istem času znaša 65.730. Ker so bili boji hudi, računajo, da se del teh ne bo več vrnil. V mesecih zmagovitih napadov poleti 1941 je padlo 162.314 častnikov, podčastnikov in vojakov, pogrešanih pa je bilo 33.334. V petih mesecih hudih obrambnih bojev v zimi 1941-42 je bilo število padlih 88.977 število pogrešanih pa 26.319. V zadnjih dveh mesecih, ko so znova oživele veliki iemški napadi, je padlo 20.321 častnikov, podčastnikov ter vojakov, pogrešanih pa je bilo 6077. Hude žrtve dokazujejo veliko nevarnost, ki visi nad Evropo. Vsi ti, ki so padli za Nemčijo, so poroki za našo zmago, ki bo zagotovila bodočnost Nemčije in s tem svobodo Evrope.

München, 3. julija. s. Nemški tisk se ne bavi samo s padcem Sebastopola in z bližnjem motoriziranih osnih sil v Aleksandriji, marveč še posebej poudarja naslednje stavek včerajšnjega nemškega vojnega poročila: »Na srednjem in južnem odseku vzhodnega bojišča so nemške in zavezniške čete presle v napad.«

To je beseda, piše list »Münchner Neuste Nachrichten«, ki smo ga že dlje časa pričakovali. Že za bojev pri Kerču in Harkovu smo iskali to besedo, a po opreznih izrazih vojnih poročil smo spoznali, da je šlo še za priprave za poletni napad na vzhodnem bojišču, s katerimi je hotel maršal von Bock najprej razbremeniti boko svojih armad. Osvojitev Sebastopola naj bi zagotovila varnost v zaledju. Zdaj pa so bile končno izrečene pomembne besede: nemške čete so presle v napad.

Vesti 3. julija

Zaradi padea Sebastopola so po vsej Romuniji izobesili zastave.

Takošno odpravo obsednega stanja v Argentini zahteva poslanska zbornica, ki je ta sklep sprejela z 61 proti 53 glasovom. Sklep bo dobil v odločitve senat.

V nemških krogih so zelo močnejši o obsegu in razvoju sedanjih velikih napadov na ruskem bojišču. Opozarjajo samo na poročilo nekega nemškega vojnega dopisnika, ki pravi: »Poteka napad, ki bo boljševidom dokazal, da nista nemška vojska in nemško letalstvo izgubila nič svoje uspešnosti v hudih bojih z neusmiljeno preteklo zimo, temveč da se z dvojno silo pripravljata, da znova preženeta nasprotnika vedno bolj proti Vzhodu.«

Iz Koše je odpotoval na vzhodno bojišče nov oddelek madžarske vojske. Probiivalstvo mu je priredilo zaradi odhoda navdušene manifestacije.

V Ukrajino nepretrgoma prihajajo holandski strokovnjaki za namakanje polja, ker hočejo nemške oblasti z namakanjem preprečevati sušo, zaradi katere je šlo vsako leto po zlu 15 do 20 odstotkov žitnega pridelka.

Iz nemškega vojaškega vira poročajo, da so Sovjeti predvčerajšnjim izgubili 71 letal.

Francoskim in tujim častnikom judovskega pokreka je vlada v Vichyju poslala povabilo, naj takoj nehajo s svojim delom. Prizadetih bo zlasti cela vrsta ameriških častnikov.

Da vrne obsek nemškega finančnega ministra v Bolgariji, bo 4. julija odpotoval v Berlin bolgarski finančni minister.

600 finskih mornarjev je že več mesecev interniranih na otoku Manu (med Anglijo in Irsko). Mornarje so prijeli ker so odklonili ponudbo, da bi vetopili v angleško mornarico.

V vzhodni Turčiji so pristala tri sovjetska letala s posadko sedmih mož, ki so dezertirali in so jih turške oblasti internirale.

Nekdanji »Stari Vodmat« čaka na lepšo bodočnost

Ljubljana, 3. julija. Komaj dobro desetletje je preteklo in Ljubljanci danes komaj vedo, kje je bil nekoč Vodmat (v ljudski govorici tudi Udmat). Oznaka »Vodmat« je v ljubljanski govorici res tako nejasna, da je redki ljubljčan, ki vsaj približno ve, do kam je nekoč segal Vodmat in kje je nehal. Dalje so tudi označbe, kakor »Stari Vodmat«, »Novi Vodmat«, »Zelena jama« šteli nekateri kar k Vodmatu. Inkorporacija bivše mošćanske šole leta 1935 je pač povzročila, da so izginile stare občinske meje, ki so rezale mestno naselbino, kateri pravimo danes Ljubljana, na osrednje mesto in v predmestne občine. Toda ta inkorporacija je hkrati povzročila, da izginja tudi kos stare tradicije, ki jo starejši ljubljanci še dobro poznajo. Danes nihče med Vodmatci, če ga vprašate, kje stanuje, ne reče »v Vodmatu«, temveč vsak takoj pove ulico, recimo Jenkovo, Bohoričovo, Bolgarsko in kaj podobnega.

Nekoč — in starejši ljubljanci se tega še dobro spominjajo — je označba Vodmat veljala sploh za vso naselbino, ki jo danes poznamo pod imenom »Moste«. Moste so bile nekoč, pred pol stoletja, običajna vas, ne pa moderen del sodobnega mesta, kakor dandanes. Takšne, kakor so Moste danes, jih je ustvaril pred kratkim umrlji bivši župan Oražem. Moste so segale s svojo občinsko mejo tja do potresa prav do sedanje Jegličeve ceste in do Šmartinske ceste.

Prva inkorporacija k Ljubljani se je zgodila takoj v prvem popisnem letu, namreč 6. novembra 1896. Tedaj je bila iz bivše mošćanske občine izločena naselbina, ki so jo še pred desetimi leti poznali pod imenom »Stari Vodmat«. To so še zdaj čedne, preproste hše, žal, le z malimi vrtilci. Zgradili so jih po večini uslužbenci železnice, cestne železnice, zaposleni pri mestnih podjetjih in podobni sloji. Zanimivo pa je, da so se »Vodmatci« pred 45 leti silno upirali inkorporaciji Bala so se namreč večji davščini, ki jih pač mesta občina zahteva, toda spoznali so tudi, da jim pripadajo mestu donosa gotove koristi, zlasti glede javnega prometa, tako da že to odtehta nekoliko večje dajatve. V kratkem so se »Vodmatci« sprijaznili s položajem ljubljanskih občanov. Tedaj inkorporirani Stari Vodmat je kot doto prinesel Ljubljani 106 hiš. Dandanes je v tem delu mesta sicer nekoliko več hiš, zlasti so nove hiše zrastle od tedaj, odkar je bila regulirana nova Bolgarska ulica.

Bistveno se pa »Stari Vodmat« v zadnjih 45 letih ni mnogo spremenil, ker je bil prav za prav že ob inkorporaciji ves zazidan. Kakšen

† Frančišek Kljun

Ribnica, 3. julija.

Danes ob 5 popoldne bodo Ribničani spemili k zemeljskemu počitku po vsej Ribniški dolini znanega nadgledarja ribniške graščine Frančiška Kljuna. Dvainosemideset let mu je že bilo, zato je pokojnik po vsem trpljenju, ki ga je tako Bogu vdano prenašal, vdan v božjo voljo in v veseljem umrl. Deset let je bil brez noge in skozi vsa ta leta večinoma privezan na bolniško posteljo. Toda trpljenje mu je bilo drago in ga je prenašal kot vzoren in globokoveren katoličan. Vse svoje življenje je posvetil družini, pri vsem tem pa je iskal pomoč pri sv. Evharistiji. Bil je vnet častilec Srca Jezusovega, zato pa ga je Bog tudi vzel v grob ravno danes — na prvi petek.

Kljunovi družini, ki je sedaj izgubila očeta, da bo težal poleg svoje, pred dvema letoma umrle soproge, izrekamo naše iskreno sožalje!

Tatvine na polju in po gozdovih

Ljubljana, 3. julija.

Tatovi na polju in v gozdovih od dne do dne delajo večjo škodo v mestu in okolici. Hvale vredno je, da volik del ljubljanskega prebivalstva redi male živali, predvsem pa koze in kunce ter kokoši. Kdor ima svoj vrt, nujico ali trato, naj si pošteno pomaga z rejo malih živali, da bomo lažje prestali čase stiske. Toda lastniki vrtov, njiv in polja z začudenjem opazujejo, da so najbolj navdušeni rejci malih živali prav ti, ki nimajo niti za predpasnik svojega sveta. Z občudovanja vrednim uspehom in izrednim dobičkom rede po več koz, imajo kar farne domačih zajcev ter velike kokošjereje. Vendar pa male živali ne žive kakor lilije na polju brez krme, pač pa se živali vsak dan pozabljajo prav mnogo ukradene detelje, trave, solate, korenja ter drugih poljskih pridelkov. Tak rejci malih živali vsak dan požanjejo cele lehe mladega ovesa ter ga v vrečah spravijo domov v svoje hleve. Še bolj se pritožujejo gospodarji, ker nobena detelja ni več varna pred tatovi. Pokosili so že cela deteljišča.

Večina prebivalstva ima hude skrbi, kaj bo na zimo. Nekateri si po verzihih cenah zbirajo moko in jo preplačujejo po fantastičnih cenah. Drugi si skušajo zavarovati mernik pšenice na dežel, da bodo sami dali v mln. Dosti je pa že tudi tako iznajdljivih očetov in mater, da dan na dan hodijo na sprehod ter občudujejo, kako lepo raste pšenica.

večji promet skozi naselbino ni bil nikoli izveden, ker je to pač tipičen stanovanjski okraj, kjer ljudje žive solidno in mirno ter so hiše zgrajene skoraj vse izven glavnih prometnih cest, kakor Zaloške, Šmartinske in Jegličeve, ki tako rekoč ta okraj obidejo.

Med »Stari Vodmatom« in med »Novim Vodmatom«, to je bivšo občino Moste, je potekala meja ob železnici, Zelena jama, Selo, Kodeljevo so spadali še do pred l. 1935 v občino Moste. Vendar je zanimivo, kar ugotavljajo tudi naši zgodovinarji (dr. Jože Rus in drugi), da je označba Vodmat staroslovensko ime in torej ni podedovano od narodov, ki so bili na naših tleh pred nami. Tla, kjer so dandanes Moste, Stari in Novi Vodmat — razliko med temi naselbinami in mestnimi okraji dandanes skoraj ni mogoče ugotoviti — so bila nekoč zmočvirjena. Do Most je dotekala podtalna voda izpod Kamniških planin, na dan pa je prišla šele tam, kjer je zdaj blišnica za duševno bolne. Torej zaradi tega izraz »Studenec« Ta voda je bila l. 1889 zajeta ter dotaka še danes v Ljubljano, to je namreč vodovodna voda. Studenci v nekdanjem Vodmatu, Mostah in na samem Studencu pa so morali seveda naglo usahnuti.

L. 1935 se je zgodilo to, kar je narekoval naraven razvoj mesta Ljubljane in sosedne občine Moste. Za »Stari Vodmat« je sledil še »Novi Vodmat«, to se pravi, vsa mošćanska občina, ki je bila v celoti inkorporirana Ljubljani. Za mesto Ljubljano pa so s tem nastale nove naloge. Predvsem je važno regulacno vprašanje. Kakor kažejo načrti, bo »Stari Vodmat« kaj kmalu zbužen iz svoje skoraj 45 let stare idile, zakaj podaljšanje Jenkove ulice, ki je nameravano, bo ustvarilo v njegovem osrčju zelo važno prometno žilo. Prav tako je važna tudi zasnovana preureditev Vodmatskega trga.

V prihodnjih letih bo najbrž prenehala mirna idila nekdanjega »Starega Vodmata«, pa tudi »Novega Vodmata« ali Most. Organizem Ljubljane pač to zahteva, toda s tem napredkom pridobi na vrednosti »Vodmat« sam, ki bo šele tedaj res postal popolnoma enakovreden drugim ljubljanskim predelom!

(—r)

Športni drobiž

Tudi na Holandskem so zadnjo nedeljo zaključili državno nogometno prvenstvo. Zadnje kolo je odločilo v korist haaškega kluba »Ado de Hagg«, medtem ko je favorit Eindhoven moral letos na drugo mesto prvenstvene tabele. Vrstni red na čelu tabele pa izgleda takole: Ado de Hagg 10 točk, Eindhoven 9 točk, Agovo 8, Blauw Witt 7 in Heerenveen 6 točk. Torej je bilo tudi v holandskem prvenstvenem tekmovalju ostro trenje za prvo mesto.

Italijanske lahkoatletične so v nedeljo tekmoval v Bologni za državno prvenstvo. Rezultati so bili naslednji in s tem tudi seveda priznani novi državni rekordi v kolikor so jih na tem tekmovalju izboljšali: tek 100 m Lucchinijeva iz Torina 12.7; 200 m Cattaneveva iz Milana 26 sek; 800 m Tonanijeva iz Milana 2:25.9; 800 m čez zapreke Francova iz Torina 12.4; skok v višino Jannonijeva iz Rima 1.53 m; skok v daljino Francova iz Torina 5.31 m; met krogle Piccininijeva iz Turina 12.10 m; met diska Gabričeva iz Milana 37.97 m; met kopja Ballabonova iz Trieste 37.39 m. V oceni klubov je zmagal torinski klub Venchi Unica pred Filotechnico iz Milana. Prvi si je priboril 46 točk, drugi pa 29 točk.

Pred 12 tisoč gledalci sta se v nedeljo pomerila v Hamburgu nemška boksarja težke kategorije Deusel in Heuser. Borba je trajala 12 kol in je sodnik odločil borbo končno za neodločeno. Hauser ostane s tem izidom prvak še naprej. Neusel pa ga bo verjetno spet kaj kmalu povabil v ring.

V Budimpešti so imeli v nedeljo veslaško tekmovalje z mednarodno udeležbo. Tekmovali so razen domačih tudi Nemci in Italijani. V osmercu so s 7 sekundami naskoka zmagali Italijani pred Budimpeščani. V skupini četrcevec brez krmarja pa so zmagali Madžari pred Italijani. Nemci niso imeli dneva.

Italijansko kolesarsko juniorsko prvenstvo za letošnje leto je bilo preteklo nedeljo. Na prvi, ki je bila dolga 114 km je zmagal Carlo Rebella v času 3 ure in 7 minut ter dosegel povprečno hitrost 37.5 km. Start in cilj je bil v Firencah.

V prvenstveni krožni dirki neodvisnih italijanskih dirkačev, s startom in ciljem v Ravenni pa je zmagal Tocaceli iz Rima. Proga je bila dolga 180 km. Zmagovalec jo je prevozil v času 5:45:00, torej s povprečno hitrostjo 32.4 km.

Nova nemška telovadna prokvinia je zadnjo nedeljo postala Irma Walther iz Monakovega, pred Berto Ruppovo iz Berlina, ki je zasedla drugo mesto. Tekmovanje je bilo v Mannheimu.

V nedeljo je bila kolesarska dirka na progi Maribor—Gradec. Proga je bila dolga 120 km. Zmagovalec Gradčan Streicher jo je prevozil v času 3:48.22 pred domačinom Gregoričem, ki je za progo rabil nekaj več. Gregorič je zasedel drugo mesto.

Zdravniška služba Zdravstvene avtokolone v juliju

Visoki Komisariat obvešča prebivalstvo, da bo splošna zdravstvena avtokolona vršila brezplačno zdravniško službo v mesecu juliju v zavodu Lichtenturn. Ambrozev trg.

Kakor je znano, ima zdravstvena avtokolona zobozdravniški, očesni, rentgenski, interni oddelek, oddelek za otroške bolezni ter oddelek za bolezni v ušesu, nosu in grlu.

Zdravljenja potrebni se lahko prijavijo na omenjenemu mestu vse dni v mesecu juliju — izvenem ob nedeljah — od 8 do 12 in od 15.30 do 17.30.

Določbe glede najema stanovanj in poslovnih prostorov

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednje naredbe:

Clen 1. Na zahtevo najemnikov se sme dovoliti revizija najemnin za stanovanja in poslovne prostore, ki so bili oddani prvič v najem po uveljavitvi navedbe z dne 9. maja 1941-XIX št. 17 in na katere ne bi bile uporabljive določbe o zapori cen.

To revizijo opravijo: a) v občini glavnega kraja komisija, ki se ustanovi pri Pokrajinskem korporacijskem svetu, pod predsedstvom enega okrajnega sodnika in ki sestoji iz po enega predstavnika tega Sveta, Visokega komisariata, Narodne fašistične stranke, Pokrajinske zveze delodajalcev, Pokrajinske zveze svobodnih poklicev in umetnikov in občinskega šefa-inženirja; b) v drugih občinah en sodnik okrajnega sodišča na podstavi in v nekaj odredih, ki jih v tem pogledu izda komisija iz prednje točke. Zoper odločbo sodnika okrajnega sodišča je v 20 dneh od dne priobitve odločbe dopustna pritožba na komisijo iz točke a). Predlogi za revizijo se morajo priobiti najemodavcu, vložiti pa se morajo najkasneje v 3 mesecih od dne uveljavitve te navedbe, za najemne pogodbe, ki se sklenejo po tem dnevu, pa najkasneje v 3 mesecih od dne sklenitve pogodbe.

Vložitev predloga za revizijo ne oprosti najemnika obveznosti, plačevati dogovorjeno najemnino.

Clen 2. Revizija najemnin po prednjem členu se izvede ob upoštevanju cene, ki se praviloma plačujejo za najem takih in podobnih stanovanj ali poslovnih prostorov, oddanih prvič v najem leta 1940., po njih legi, po številu in velikosti prostorov in po drugih najemno važnih svojstvih.

Clen 3. Znižanje najemnine, ki bi se odredilo po členu 1., se mora uradoma priobiti prizadetim strankam in velja za čas od dne vložitve revizijskega predloga. Najemnik sme razliko zapadlih in po vložitvi revizijskega predloga že plačanih najemnin poračunati pri naslednjih najemninah obrokah, ki zapadejo po priobitvi odločbe.

Clen 4. Podaljšanje na dan izdaje te navedbe obstoječih najemov se sme dovoliti samo v primerih po uredbi bivše jugoslovanske vlade z dne 17. oktobra 1940 M. s. 1387, sprejemjeni z naredbo z dne 9. oktobra 1941-CIX št. 121.

Pri najemniku, ki je vpoklican pod orožje v Italijanski vojski, je glede podaljševanja najema upoštevana najemodavčeva potreba.

Ce najemodavec, za katerega ni veljala obveznost podaljšati najem, odda stanovanje ali poslovni prostor brez opravičenega vzroka drugemu, ima najemnik pravico do povračila škode. Nikar pa se stanovanje ali poslovni prostor ne smejo oddati v najem po višji ceni, nego jo je plačeval prejšnji najemnik. Novi najemnik sme v roku enega leta po končanem najemu zahtevati, da se mu povrne kar je več plačal.

V treh vrstah...

Kaj vse opravi policijski radio na avtomobilu v kranjskem okrožju o tem poroča gorenjski tednik tudi naslednje: Dan za dnem je ta voz v službi Enkrat poziva k udeležbi pri pevskem dnevu potem vabi k zbirki tkanin in sodeluje pri strankinih zbioranjih, športnih prireditvah, nastopih itd. Na ta način veliko prispeva k splošnemu pomirjenju in sodelovanju prebivalstva na Gorenjskem.

V St. Vidu nad Ljubljano so z največjo vneto izvedli zbiranje tkanin. Zbrali so 1100 kg tkaninskih ostankov in 30 kg starih oblač. Za vojake na fronti so zbrali v tem kraju 582 ovratnih rut. Tu so ustanovili tudi posebno nogometno sekcijo z nad 20 člani.

Dr. phil. Osvatič Klaus je bil imenovan z odlokom nemškega prosvetnega ministra za docenta na vseučilišču v Göttingenu.

V Domžalah se je smrtno ponesrečil Hans Maeker. Treščil ga je v zadnji del kolesa tovorni avtomobil, da ga je v velikem loku odbilo na cesto, kjer je kmalu izdihnil.

V vasi Suhadole pri Komendi je izbruhnil požar. Zanetila sta ga dva otroka, ki sta se igrala z vžigalicami.

Na Pragerskem je umrl upokojeni strojevodja in posestnik Alojzij Krep. Bilo mu je 70 let.

V Marenbergu je preminul upokojeni cestni nadzornik Miha Strah.

V Slov. Konjicah so brambovci najbolj agilni v Lavričevi tovarni. Tu so ustanovili tudi godbeni

Odobritev sindikalnih prispevkov za leto 1942, ki jih morajo plačevati delodajalci

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednje odločbe:

Clen 1. Odobrujejo se in se izrekajo za izvršne redni in izredni sindikalni prispevki delodajalcev Ljubljanske pokrajine za leto 1942, kakor jih je sklenil dne 28. maja 1942-XX izvršni odbor Pokrajinske zveze delodajalcev, katerega je v to pooblastil Zvezin svet.

Clen 2. Znesek prispevka, ki ga morajo plačati industriji in denarni in zavarovalni zavodi, se sporoči zavezanecem prizadetih združenj s priporočenim pismom in se prispevki plačujejo neposredno pri teh združenjih. Po strokah in krajih določenih prispevki, ki jih morajo plačati obrtniki, se tem sporočijo in poberejo od njih po Poštni hranilnici. Prav tako se prispevki posameznih trgovcev sporočijo in poberejo po Poštni hranilnici.

Clen 3. Za člane gostinskega sindikata, ki točijo v mestu Ljubljani, se odobruje prispevek po 0.10 lire za vsak liter vina, ki ga uvozi. Ta prispevek, določen po polovici gostilničarski bolniški blagajni, po drugi polovici pa Združenju trgovcev — gostinskemu sindikatu, se pobira hkrati z občinsko trošarino.

Clen 4. Redni prispevek kmetovalcev sestoji iz 12% določen na zemljiški davek. Za tekoče leto se odobruje tudi izredni prispevek po 0.50 lire za vsak hektar zemljišča, zavezanega zemljiškemu davku. Oboje prispevke pobirajo davčni uradi ob izterjavi zemljiškega davka.

Clen 5. Zoper predpis prispevkov je dopustna v 15 dneh po obvestitvi pritožba na predsednika Pokrajinske zveze delodajalcev. Predsednik odloči, ko je zaslišal izvršni odbor. Zoper odločbo predsednika je dopustna nadaljnja pritožba na Visokega komisarja v 15 dneh od dneva obvestitve. Zoper odločbo Visokega komisarja ni več pritožbe. Odločba o pritožbi se priobči prizadeti stranki s priporočenim pismom v enem mesecu od dne, ko je bila pritožba vložena.

Clen 6. Zamudnim plačnikom se zaračunajo zakonite obresti in se dolgovani prispevki izterjajo kakor neposredni davki po seznamih, ki jih na predlog Pokrajinske zveze delodajalcev izreče Visoki komisar za izvršne.

Sprememba prodajnih cen soli v nadrobni prodaji

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil: Z veljavnostjo od 1. julija 1942-XX se zvišujejo prodajne cene soli v nadrobni prodaji takole: rafinirana sol od 3 na 4, navadna sol od 1.20 na 1.50, industrijska sol od 0.40 na 0.60, živilska sol od 0.30 na 0.50 lire kilogram. Z istim dnem se odstotek na kuhinjski soli, dovoljen doslej prodajalcem na drobno različno po kakovosti za 100 kg, zvišuje enotno na 8% vrednosti prevezete soli.

*

Sekvester in likvidator starokatoliške cerkve v Ljubljani. Visoki komisar je dal dr. comm. Nikolaju Tramontani nalogo, da izvede sekvester in likvidacijo imovine dosedanje starokatoliške bogoslužne občine v Ljubljani. To je priobčiti dr. Martinu Povšetu, bivšemu škofijskemu vikarju razpuščene starokatoliške cerkve pri vikarijskem uradu v Ljubljani.

Novi sekvester pri Putniku. Po Visokem komisarju je imenovan za sekvestra pri Putniku odv. Karel Cherei namesto Ivana Baptista Lahija.

odsek ki je priredil pod skrbnim vodstvom Markeža že več domačih nastopov, v kratkem pa namerava nastopiti tudi javno.

Vurberški grad na Dravskem polju je postal, kakor poroča graška Tagespost, žarišče nemške volje na Spodnjem Stajerskem. Ta grad bo v bodoče služil političnemu šolanju pripadnikov narodno socialistične stranke in v ta namen so odprli to šolo v sredo ob navzočnosti visokih strankinih funkcionarjev. Vurberški grad je med najstarejšimi gradovi na Spodnjem Stajerskem. V bivši Jugoslaviji je služil kot zavetišče jetičnih bolnikov. Graški dnevnik opisuje lepoto tega gradu takole: »Med Mariborom in Ptujem, tam kjer se slovenski grički zojujejo in približujejo Dravi in se združujejo v Ptujekem polju, tam stoji na skalovitem griču, daleč vidni in ponosni grad Vurberg.« Mariborski dnevnik prinaša o tem dogodku obširen članek in lepe slike.

V »Novem vremenu« utemeljuje srbski predsednik vlade general Nedić, da ima sedanja Srbija preveč gimnazij in učiteljskih premalo strokovnih šol. Vse premalo obiskane so bile tudi kmetijske šole. V tem smislu bodo tudi preuredili srbsko srednje in strokovno šolstvo tako, da se v bodoče ne bo dogajalo, da bi šola dala na tisoče absolventov, ki ne morejo dobiti služb, ampak se vdajajo brezdelju, nezadovoljstvu, ampak da se bo mladina posvetila tudi strokovnemu šolstvu, ki čisto nudi posameznikom več možnosti zaslužka in kruha.

Vsekakor je bila ta odpoved za Talijo zelo resna zadeva. Dvoje je mogla pomeniti: ali, da jo je Yale resno osumil — in to bi bila zanjo najslabša stran te odpustitve — ali pa, da je bila njena odpustitve samo nek trik, del bolj dalekosežnega načrta, s katerim naj bi se odkrilo njeno protizakonito delovanje. Na poti domov se je spomnila Yaleovega namigavanja na Johnsova iz Mildred Streeta. V ozadju tega namigavanja je bilo lahko nekaj več kot samo dejstvo, da je on vedel, da je ona v zvezi z Rdečim krogom. In on je hotel, da ona ve, da mu je to znano. Ko je prišla do svojega stanovanja, je našla tam pismo, ki jo je čakalo, prav tako kot prejnjeno. Nadzorujoči duh Rdečega kroga je bil vztrajen dopisovalec, vsaj kar se nje tiče. V samotni svoje sohe je odprla kuverto.

»Dobro ste storili,« je začelo pismo. »Moja navodila ste dobro izvršili. Predstavitev Willingsu je bila dobro izvedena in — kot sem vam obljubil — brez najmanjše težkoče. Zelim, da spoznate tega človeka popolnoma in da odkrijete vse njegove tudi najmanjše slabosti. Še posebej želim zvedeti, kakšno je njegovo stališče in tudi stališče celega kabineta do mojega predloga. Obлека, ki ste jo imeli danes pri kosilu, ni bila zadostj lepa. Zatorej ne varčujte z denarjem, kar se tiče oblačil. Derriek Yale vas odpušča s tem dnem. Toda to naj vas ne skrbi, kajti nobene potrebe ni več, da bi še naprej ostali v njegovem uradu. Danes zvečer boste večerjali z Willingsom. On je še posebno dostopen ženskemu šarmu. Če je mogoče, mu dovolite, da vas povabi k sebi na dom. Doma ima lepo zbirko starih sabelj, na katero je zelo ponosen. Potem vam bo mogoče odkriti hišni načrt.«

Talija je še enkrat pogledala v kuverto. V njej sta bila dva čisto nova bankovca po 100 funtov. Dala ju je v svojo majhno ročno torbico in jo bila pri tem zelo resnega obraza.

E. Wallace

64

RDEČI KROG

ROMAN

»Mr. Willings pa me je še posebej naprosil, naj grem z njim na kosilo,« je odgovorila Talija z nedolžnim nasmehom. — »In, ker je Willings član vlade, sem čisto prepričana, da bi tudi vam ne bilo prav, če bi povabilo odklonila.«

»Kako ste prišli do tega, da poznate mr. Willingsa?«

Talija ga je pogledala od glave do nog s tistim njenim hladnim in prezirljivim pogledom.

»Mnogo načinov je, s katerimi lahko človek spozna moške, je odvrnila. — »Eni oglašajo v časopisu, drugi jih srečujejo v parku ali pa so jim predstavljeni. Jaz na primer sem bila predstavljena mr. Willingsu.«

»Kdaj?«

»Danes zjutraj,« je dejala, — »ob dveh približno. Kakšenkrat grem na ples v Merros Club, je razlagala. — »Je to razvedrilo, ki ga moja mladost opravičuje. Tamkaj sva se spoznala.«

Yale je vzel nekaj denarja iz svojega žepa in ga položil na pisalno mizo.

»Tu imate eno tedensko plačo zanaprej, gospodična Drummondova!« je dejal Yale brez vznemirjenja. — »Od tega popoldneva ne bom več potreboval vaše pomoči.«

Talija je dvignila oči.

»Ali me ne mislite spreobrniti, ga je vprašala tako resno, da ga je s tem iznenadila.

»Pri tem so je Yale zasmejal in rekel:

»Vas sploh ni mogoče spreobrniti. So mnoge stvari, katere bi jih lahko spregledal. Če bi zmanjkalo na primer kaj več denarja iz male blagajne, bi vam to lahko oprostil. Ne morem pa dovoliti, da zapuščate urad, ko sem vam dal točno in jasna navodila, da ostanete tam.«

Talija je pobrala denar in ga prešela.

»Denarja je točno,« je zatrdljivo dejala. »Kaže, da ste malo škota, mr. Yale.«

»Samo en način je, s katerim bi vas bilo mogoče spreobrniti, Talija,« je dejal resno. Zdelo se je, kot da išče pravo besedo.

»In kakšen naj bi bil ta način, prosim?«

»Da bi vas kdo vzel za ženo. Skoraj sem mislil, da bi sam poskusil ta eksperiment.«

Talija se je usedla na vogal mize, se pozibavala in natihoma smejala.

»Smešni ste,« je dejala. »In zdaj vidim, da ste resnični reformator.«

Zdaj jo je bila sama svečanost.

»Priznajte, mr. Yale, da gledate name kot na nek eksperiment in da nimate zame nič več naklonjenosti kot ga imam jaz za tistega starega in onemoglikega pajka, ki leze tamle gori po zidu.«

»V vas nisem zaljubljen,« je to na kar merilec.

»Mislim, sem si nekaj takšnega,« je odvrnila. »Ne, na vse zadnje sem se odločila, da sprejem vašo odpoved in svojo tedensko plačo. Obenem se vam zahvaljujem, da ste mi nudili priliko, da sem služila tako sijajnemu geniju!«

Yale je končal svoj pogovor, kot da je napravil kakšno trgovsko ponudbo, ki pa ni bila sprejeta. Omenil je nekaj, da ji bo dal nekakšno spričevalo in s tem je bila zanj vsa stvar končana. Yale je potem odšel v svoj urad in je ni niti počastil s tem, da bi zaloputnil vrata za seboj.

Prehranjevanju kokoši mora gospodinja posvetiti veliko pozornost

Nekaj o operacijah golš, kokoši poletni in zimski piči

Ljubljana, 3. julija.

Pred leti so se propagatorji malega gospodarstva kaj radi pritoževali, da mnogi mestni ljudje in celo kmetijski strokovnjaki podcenjujejo in omalovražujejo reio malih živali. Danes tega ni več, saj smo pred dnevi ugotovili dejstvo, kako so tudi mestne dame v kratkem času postale navdušene za kokošjerejo in reio koncev. Da je temu tako, ne potrjuje samo dejstvo, da done ob jutranjih urah po Ljubljani petelinji glasovi, to potrjujejo tudi živahna kramljanja mestnih gospodinj doma, v javnih lokalih, na cesti in ulici ter na sprehodih.

Koliko skrbi jim prizadevajo kure! V Miklošičevi cesti je bilo včeraj na dvorišču neke palače zelo živahno. Pridna gospodinja je posvetila vso skrb kokošema, ki ju je srečno prinesla z Dolenjskega. Še po zmerni ceni jih je dobila. Kokošema je podložila jajčica in pridni kokli sta že vodili vsaka svojo gardo. Oh, kako je uživala nad njima gospa! Na vse zgodaj je hitela na dvorišče, jih klicala, lovila, jih hranila, pri vsem pa je seveda moral pomagati tudi mož, saj je gospodinja pred kratkim brala, da kokoši pridno poplačajo čistočo. To delo je seveda moral opraviti kar mož. Svar je končno res navdušila za te božje stvarce.

Včeraj pa se je zgodila nesreča. No, morda se bi zdelo komu smešno, res nesreča. Kura je poginila. Na vse načine so uživali, kaj je temu vzrok. Končno so ugotovili, da se je zastrupila. Oh, kura, da se je zastrupila? Ni moglo. Kar verjeti niso mogli. Potrebni so bili dokazi. In kaj so ugotovili? Kokoši je imela popolnoma zatrpano golšo. Trde snovi s katerimi si je kura v požrečnosti natrpala golšo, so zastale, s tem pa je zastal tudi prebavni sistem. Vsebinsko golše je začela gniti in žival je poginila. Vse bi bilo, saj kuro bodo kljub temu kmalu spravili, danes se človek navadi vsake hrane, celo konjska pečenka je postala posebnost, katere se mnogi prav radi poslužujejo, toda — piščančki, ti so se smilili gospodinji. Kar pozorna je postala, ko so ji razložili, da bi lahko kokoši pravočasno rešili. V takih primerih je pravočasno prezezanje golše in izpraznjenje nene vsebine, edina pomoč. Seveda moramo na tem mestu prei izpustiti perje. Golšo samo mo-

ramo navpično prerežati. Prerez nato sešijemo, prav tako tudi kožo. Če izvršimo operacijo pravočasno, pomaga sigurno. Seveda delamo to, če se to res splača in če je žival vredna tolikega truda.

Kako moramo biti previdni pri kokoših zaradi požrečnosti, nam služi v opozorilo ta resnični primer, ki se je zgodil pri kovačnici v Hrovači pri Ribnici. Kokoši je v svoji požrečnosti skočila za žarečim opilkom, ki so padali izpod skočila. Kokoši je opilek pogoltnila, v trenutku pa je opilek prežgal kokoši golšo in izpadel.

V ljubljanski okolici, oziroma v predmestju lahko dobivajo v kmetijskem kokošarstvu živali trojno hrano: prvič pašo, drugič tako zvan absolutno kokošjo krmo in tretjič ostalo krmo. Paša je v poletni dobi glavni, največji del hrane. Tudi v ljubljanski okolici imamo nekaj žitnih njiv. Zato je prav, da pred bližnjo žetvijo opozorimo gospodinj, da je raztreseno žito ob žetvi in mlačvi brezplačna krma, ker tega zrna mi ne moremo pobrati. Tega seveda mestne gospodinj ne bodo mogle nuditi, pač pa mnoge v okolici in v predmestju. Gospodinj, ki imajo vrtove, kjer jim kure ne bi delale škodo, naj spuščajo kokoši tja v jutranjih urah, ko lahko nabirajo žuželke. Seveda jim pred tem ne dajajte hrane, ker drugače ne bodo pobirale. Zelo važno za gospodinj je, da morajo dati kokošim le toliko hrane, da pobere zrne tako, brez obnavljanja in prebiranja. Kakor hitro začnejo prebirati, imate dokaz, da ste dali preveč. Če vam celo pustijo nepozobljeno zrnje, potem ste nesmiselno razmetavali ter škodili majhni zalogi in kokošim. Zrna ne trosite prosto na tla, temveč napravite preprosto, dolga lesena korita. To je potrebno zaradi tega, ker pače marsikatero zrno v kurje blato, kokoši pa ga v svoji slasti požro in se na ta način medsebojno nalezajo boleznimi, zlasti kokšne jetike. Ta bolezen namreč ne nastopa pri kokoših v pljučih, ampak navadno v prebavilih, v jetrih in črevih. Prenaša pa se z blatom in hrano.

Važno je tudi, da daste kokošim vedno le ene vrste hrane, pač pa jo večkrat spreminjate. Ni priporočljivo mešati več vrst hrane, ker po-

tem pobere kokoši le to, kar ji ugaja, drugo pa pusti. Od kuruze ne pričakujte mnogo jaje, od tega kura le odebeli. Pri nas sedaj pridno dajejo kokošim rižev zdrob, po možnosti pa tudi kakšne otrobe.

Za zimo bomo ohranili le mlade kokoši-iarčice, ki nam z zimskimi jajci vsaj deloma krijejo stroške zimске prehrane. Pozimi rabi kokoši seveda več hrane, dnevno 5—6 dlk. Kokošim lahko dajemo tudi krompirjeve olupke, zdrobljeno suho deteljico. Ta deteljica mora biti mlada, to se pravi, pokosit jo moramo, predno cvete.

Zadnji čas je pri nas tudi akcija za dobavo krvne moke. Ta vsebuje mnogo beljakovin, ki jih rabijo nesnice, če hočemo od njih jaje. Morda bi se lahko kdo dobil suhe hrošče, ki vsebujejo v posušenem stanju mnogo beljakovin. Sicer nam le redko kdaj ostane kaj na kosterh pri mizi, če pa imamo, dajmo to kokošim. Ena največjih, a zelo razširjena napaka pri krmljenju kokoši je enostransko krmljenje z zrnjem. To ni le predrago, temveč tudi popolnoma neprimerno za kokoši. Žival potrebuje tudi za poživitev malo zelenja, ki ga dajemo kokošim opoldne. Zato dajajte kokošim odpadke od solate, zelja, ohrovtu in drugo. Za zimo naj hranijo gospodinj iajčne lupine, da jih bodo lahko dajale kokošim.

Mnogo kje imajo kokoši v prostoru 2 m² in še to na cementu, kjer kokoši ne more dobiti nobenega potrebnega kamenčka, ki ga potrebuje za delovanje želodca. Te gospodinj naj dajo kokošim malo zidnega ometa. Preveč soljenih in kislih odpadkov ne dajamo živalim. Za tesne prostore naj gospodinj ne izberejo štajerskih kokoši, ker te se v zaprtih prostorih ne obnesejo, pač pa rumene orpingtonke. Vsekakor je hvale vredno, da posvečajo naše gospodinj toli pozornosti kokošim; sedaj naj bi se spame-tovale še tiste ljubljanske čudakinje, ki iz ne vem kakšnih razlogov rede v teh časih kar po 10 mačk ali psičkov. Takih je v Ljubljani precej. Namesto da bi dajale hrano številni pasji ali mačji družbi, naj dajo isto rečevežem in tople hrane potrebnim ljudem. Bodo na ta način storili človekoljubnejše delo — ali pa naj začno s kokošjerejo, ki jim bo nudila več kakor mačke ali psi.

Opozorjamo na gostovanje Elze Karlovčeve v naslovni partiji Bizetove »Carmen«, ki bo v nedeljo popoldne ob 15. Ker vlada za predstavo veliko zanimanje, naj si občinstvo pravočasno poskrbi vstopnice v predprodaji.

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 3. julija: Leon II. p.
Sobota, 4. julija: Urh, škof.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnice: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

III. moška realna gimnazija v Ljubljani vabi vse učence, ki so vložili prošnje za višji tečajni izpit, da se čimprej javijo v ravnateljski pisarni.

Ravnateljstvo IV. moške realne gimnazije v Ljubljani vabi vse učence osmih razredov, ki so vložili prošnje za pripustitev k višjemu tečajnemu izpitu, da se javijo do sobote, dne 4. julija do 11 v ravnateljski pisarni.

Cepljenje proti davici, ki je bilo minuli teden zaradi izrednih razmer nekoliko moteno, bo za zamenjke z vseh cepilnih postaj še v soboto, 4. t. m. ob 17. v mestnem fizikatu v Mestnem domu. Prav tako bo cepljenje isti dan ob 17.45 v gostilni Karo.

Tečajni in diplomski izpiti. Kandidati, ki so se prijavili za tečajne (višje in nižje) izpite na srednjih, odnosno za diplomske izpite na državni učiteljski šoli, se pozivajo, da se takoj, vsaj pa 4. t. m. zglase pri ravnateljstvih zadevnih zavodov.

Iz pisarne IV. oddelka Visokega komisariata.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Petek, 3. julija ob 15. »Kovarnost in ljubezen«. Izv. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.
Sobota, 4. julija ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.
Nedelja, 5. julija ob 17.30: »Kralj na Betajnovci«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Ponedeljek, 6. julija: Zaprto.

Opera:

Petek, 3. julija: Zaprto.
Sobota, 4. julija ob 17: »Boccaccio«. Opereta. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.
Nedelja, 5. julija ob 15: »Carmen«. Izven. Gostovanje Elze Karlovčeve. Znižane cene od 20 lir navzdol.
Ponedeljek, 6. julija: Zaprto.

Za okoli 12 milijonov prodanih, nepremičnin

Idilčni Mostec — zimskošportni stadion! — Zemljiške kupčije v juniju

Ljubljana, 3. julija.

Zemljiška knjiga podaja pač mnogim gospodarstvenikom, finančnikom, denarnim zavodom in poslovnim ljudem, splošno pa tudi širši javnosti marsikatero zanimivo podrobnost in se v njej za vsak mesec odražajo posebne gospodarske prilike mesta in okolice.

Kakšne, velike, dalekosežne, a tu in tam tudi majhne, samo zelo ozek krog kake družinske in vsake enote zanjimajoče in obsegajoče zemljiško-knjižne transakcije so bile izvedene in zaznamovane samo v juniju? Koliko raznovrstnih prenosov lastniške pravice je ljubljanska zemljiška knjiga splošno zaznamovala v prvi polovici tega leta? Bile so vpisane velike in male zemljiške kupčije, na nove lastnike so bile v tem letu prepisane že mnoge stanovanjske hiše. Lepe in lične vile so dobile nove lastnike. Cene raznim, dobre obresti donosajočim hišam in mirnim vilam so se v prvih šestih mesecih rapidno in horendno dvignile. Cene se bliskovito menjajo in ni mogoče postaviti nikake trdnje in stalnejše smeri za cene in ocenjevanje nepremičnin. Mnogo je ponudb, veliko je tudi povpraševanj. Takozvane »nepremičninske podgane« so kljub poletni vročini živahno na delu.

Kakšen je bil poslovni promet z nepremičninami v prvih šestih mesecih tega leta?

Po splošnih zapisnikih je zemljiška knjiga letos do konca junija zaznamovala 288 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 11.280.424 lir.

Junij izkazuje na splošno le 39 kupnih in sličnih pogodb za vrednost 821.935 lir. Junij je v tem pogledu izkazal najmanjše število nepremičninskih kupčij in transakcij ter navidezno kaže, da je na nepremičninskem trgu nastopilo kupčijsko mrtvilo in zastoj. Manj pogodb izkazuje za junijem že februar, toda kupna vrednost je bila mnogo višja kot junija.

Zemljiška knjiga je proti koncu junija zaznamovala več zanimivosti, tako kupno pogodbo, ki bo gotovo zanimala vse športne kroge. Naj naposled navedemo nekatere večje kupčije!

Mestna občina Ljubljana je pred meseci kupila od Franceta Kogovška, posestnika v Dravljah v kat. občini Spodnja Šiška ležeči parceli št. 624 gozd in št. 625 travnik v skupni izmeri

15.055 m² za 37.637.500 lir. Kvadratni meter je bil po 250 lire.

To zemljišče bodo preuredili po načrtih Visokega Komisariata in CONI-ja za športno-igrišče.

Mostec je pač mnogim ljubiteljem rožniških in šišenskih gozdov znan kot pravi idilčen košček zemlje med Večno potjo in Šišenskim hribom. Lepi gozdni kotiček je dobil svoje ime po mostičku, ki vodi na Večni poti nasproti kosežki opekarni čez majhen potoček. Od tega mostu v stran med borovci in jelšami so si bili pred dobrimi 15 in več leti ustanovili prijatelji narave knajpovski kopališče in letovišče, kjer je bilo zlasti ob nedeljah in praznikih prirodno divno vrvenje, saj so bila tam narejena tudi »balinišča«. Mnogi so menjaja, da je ta prostor ustvarjen za zimski šport.

Mestna občina Ljubljana je dalje prodala odstopila Karolinu Golobovi, posestnici, Ljubljana, Zagrebška ulica št. 57 parcelo 497-5 k. o. Petersko predmestje I. del v izmeri 51 m² za 2.550 din ali 969 lir. Pogodba je bila sklenjena in podpisana oktobra 1940.

Mestna občina Ljubljana je dalje prodala Dioniziju Deu, posestniku, Ljubljana, Pletersnikova ulica št. 28 v kat. občini Petersko predmestje I. del se nahajajoči zemljiški parceli št. 497-7 pot v izmeri 49 m² in št. 497-8 pot v izmeri 66 m² za 11.500 lir. Kvadratni meter je bil po 100 lir.

Med kupnimi pogodbami zasebnikov naj bo omenjena pogodba, ki je bila vpisana konec junija.

Dr. Kavčnik Janko, zasebnik, Ljubljana, Resljeva cesta št. 15 in ga. Rezika Praprotnikova, dedinja po pok. Avgusta Praprotniku sta prodala Florijanu Schweigerju, industrialecu in posestniku, Ljubljana, Tavčarjeva ulica št. 4 zemljiško parcelo št. 185-2 kat. obč. Karlovske predmestje, nekdanj. last Strojnih tovarov in livarn v skupnem obsegu 20.149 m² za 200.000 lir. Drugače so bile junija prodane razne gozdne, travniške in njivske parcele, ležeče v raznih kat. občinah okolice.

Zahtevajte povsod naš list!

V mirno tekoči Krki je bogata rečna favna

Pred račjo kugo v Krki so Dolenjci izvažali v inozemstvo zelo veliko rakov, od katerih so bili nekateri pravi orjaki

Žužemberk v juniju.

Kdo ne pozna mirne in tihojne Krke, ki izvira tam izpod našega trga in v globoki strugi teče, skoraj bi rekli lenobno, skozi slikovito Sotesko, po dolini gradov proti Novemu mestu in še naprej po Krškem polju.

Krka je pristna kraska reka, ki teče skoraj povsod mirno, tiho, krotko. Strmec reke je sicer velik, vendar ga v gornjem toku zadržujejo naravni, nižje Žužemberka pa umetni pragovi. »Le na dveh mestih nalikuje čez pečine drevecu hudourniku«. (Vojvodina Kranjska 1902.) Na splošno je torej Krka reka, katere dno je pokrito z gosto obraslim glenom. Posebno za ribarstvo je zelo prikladna, ker nudi različnemu živalstvu obilo hrane. Kadar pa Krka naraste, tedaj postane nevarna, divja.

Mimo Novega mesta preteče ob nizkem vodnem stanju vode 11,3 kub. metrov na sekundo, ob visokem pa 240,2 kub. metrov na sekundo. Torej velika razlika, ki jasno kaže, kakšna zna biti Krka.

Krka ima vodo, ki je navadno rjavkasta od delcev gline in zelena od različnih mikroskopsko majhnih rastlin. Po celi strugi je mogoče najti mnogo enostanično alga »meseček«, ki je značilna za močvirne vode. In dno Krke zelo spominja na močvirje: glen, ki pokriva rečno dno, na mnogih mestih smrdi. Če zariješ veslo v to dno, vstajajo mehurji močvirnega plina metana. V gosto poraslem dnu koreninijo rogatek, dristavec, a tudi račja zel ne manjka v dolnji Krki. Jezov pa se drži v gostih blazinah vodni mah mokričnik. Vodnega živalstva vseh vrst je v Krki dovolj, temu primerno je bogata tudi rib.

Pri tem ima Krka posebno favnično obeležje. Če zasledujemo reko od izvira pa do izliva, moramo vso reko razdeliti na poedine odseke, ki ustrezajo ribam, ki žive v teh predelih. Najbližji izviru je postovni pas, kjer je vodilna riba postrv, in lipanski pas z lipani. Nato prehajamo v vodovje mrene s ščuko, črnovo itd., potem pa v vodovje ploščica, kjer se je voda že čisto umirila in kjer se pojavljajo tudi som, okun itd.

Pri Krki je naravnost presenetljivo, kako se v njej izpremešajo tipi, ki so značilni za hitro

tekoče vode s takimi, ki jih drugače srečamo le v lenih vodah. Kot že omenjeno, prevladujejo v dolnjem toku po množici posameznikov ščuka in som, v izlivni progi Krke pa lovijo tudi smrečka, okuna pa tudi še kakšnega smuča. Ribji strokovnjaki poročajo, da je somov vedno manj, odkar je Krko leta 1892 opustošila račja kuga, zgodovini pa pripada menda menek, velika in okusna, na videz somu podobna riba, katere je še danes precej v Bohinjskem jezeru.

Z ribarskega področja pa zasluži posebno obdelavo udomačeni tujec, tako imenovana šarenka, ameriška postrv, ki so jo ribogojci prinesli iz Amerike v Evropo. V Slovenijo jo je prvi prinesel Franke leta 1890 ali 1892. Gre pa pri tem za dve vrsti sorodnih rib. Pri nas se je ohranil čisti tip te ribe, kar je zdaj prava zoološka redkost.

Kakor višja favna, tako pokazuje tudi favna nevretenčarjev kaj pestro sliko. V Krki in njenih pritokih so razne školjke in vodni polži. Tudi razne vrste žuželke so kaj številne. Včasih vstajajo iz rečne struge silni roji enodnevnic, ki pripadajo različnim vrstam. Prednjačijo kačji pastirji. Mnogo je ličink mladotelic, ki delajo tulce iz kamenčkov in različnih drugih snovi.

Kakor je znano, so Dolenjci pred račjo kugo pojedli in izvažali silno mnogo rakov jelševcev. Še danes kažejo ponekod kot posebnosti preparirane ostanke velikih rakov iz Krke. Za naše pojme so bili pravi orjaki. Vse to spada na žalost zgodovini. Kuga je račji zarod temeljito uničila, nekateri poznejši poskusi, da bi zarod obnovili, niso imeli zadovoljivega uspeha. Tem večje pa je v Krki število nižjih rakov, drobnih samokov, vodnih bolh itd., ki pa so izvrstna ribja krma.

Na koncu kratkega opisa bogate Krke naj omenim, da čaka Krka še mnoge raziskovalce in da je reka prav tako zanimiva in bogata, kakor je lepa. Odlični tuji ribiči, ki so hodili pred časom k našim rekam na ribolov, so enotnega mnenja o tem, da je Krka ena najlepših rek, kar jih je daleč po svetu, tako v ribarskem kot v estetičnem smislu.

Krka je torej še veliko, ne do konca obdelano področje, ki še čaka delavcev, da bodo odkrili še druge znamenitosti te naše lepe dolenjske reke.

V. HEISER

84

Zdravnik gre križem svet

Prebivalstvo je bilo tako siromašno, da se ni moglo redno oskrbovati s svežim ali že kuhanim kravjim mlekom. Mleko navadnih krav je bilo skrajno drago, ker jih je bilo na otočju le malo. Trava, ki je tod rastle, je bila rezka in je imela drobne bodice; krave so jo težko prebavljale in bodice so jim ranile prebavila. Ko so se pozdravile, so imele po prebavilih polno brazgotin, ki so se toliko zvlekale, da so uničile prebavne žleze, tako da krava ni mogla krme več prebaviti in je poginila od slabosti in lakote. V svojem začetnem navdušenju sem si uredil kmetijo s 150 glavami živine, a ni bilo dolgo, pa mi je vsa poginila.

Koz je bilo sicer dosti in so tudi dobro uspevale; a filipinski kozje pleme je dajalo prav malo mleka. Prišlo mi je na misel, da bi filipinsko kozo, ki je bila vajena podnebja, križal z malteško kozo, ki pa je dobra mlekarica, tako bi namreč dobil zadovoljivo zvrst. Vlado odsek za kmetijstvo se je za stvar zavzel in pomagal, da smo prišli do križanega plemena, ki se je zdelo, da ima vse potrebne in željene lastnosti. Mislil sem že, da lahko začnem z geslom »V vsako družino eno kozo« in da bomo zdaj po drugi poti

prišli do cenenege mleka, a Filipinci se niso mogli ogreti za to misel.

Mleko, ki so ga rabili v revnejših slojih, je dajala »caraballac« ali samica vodnega bivalja, ki je po svoji naravi umazana žival, in je brez dvoma bila pogosto kriva, da je bilo mleko za otroke okuženo in onesnaženo.

Filipinci so na domačega »karabaoja« tako navezani, kakor belci na nobeno žival ne. Ko so ameriške čete prvič zasedle Manilo, je bil med njimi tudi major, ki je bil ves zadovoljen, da se je končno izkrcal, pa se je odpravil na dolg sprehod v mestno okolico. Ko je stopal preko nekega polja, ga je uzrl karabao in se mu začel nevarno bližati. Na srečo pa je sredi pašnika rastle drevo in major je naglo skočil tja ter splezal nanj. Bilo je okrog petih popoldne. Častnik je z jeznim glasom klical in kričal, a nihče mu ni odgovoril. Potem je nekaj minut molčal in previdno poskušal, kako bi lahko zlezl z drevesa, a bivol se ni dal vleči za nos, takoj ga je namreč pregnal nazaj med veje. Ta slika se je večkrat ponavljala. Major je ure in ure prečepel na razcep dveh vej, a bivol se tudi ni ganil nikamor ves čas.

Pretekla je dolga noč. Končno se je ob šestih zjutraj prikazalo otroče starih let, ki je pristopalo v drobnih korakih, prijel bivalja za vrvi, ki mu je bila pritrjena v nosnici, ter ga odpeljalo, ne da bi se bivol količkaj upiral. Šele tedaj se je mogel major rešiti.

Prav je imel, da je ostal, kjer je bil, in previdno čakal ugodnega trenutka, ker so besni bivoli nabodli in umorili že mnogo oseb.

Karabao ima potne žleze samo v nosu in če nima vsak dan prilike, da se malo pavalja v vodi ali vsaj v blatu, zbesni. V takih trenutkih ni več počen in oprezen kakor navadno, marveč napade vse, kar mu pride pred oči, prav posebno še belce. Blato in umazanija sta mu hudo všeč in kadar pride z vozom ali drugo vprego do kake mlakuže, se kar vrže vanjo in le stežka ga je potem mogoče spraviti naprej.

Pomanjkanje mleka je bilo še bolj občutno, ko je nastopila živinska kuga, ki je počasi zajela ves svet in dosegla tudi Filipine. Ugonobila je 75 do 80 odstotkov karabaov; na sto tisoče živali, ki so bile za obdelavo polj neobhodno potrebne in od katerih je bil odvisen ves gospodarski razcvet v deželi, je poginilo.

Živinska kuga je neke vrste griža, ki pokončuje približno 90 odstotkov vse živine. Naletel sem na polje, kjer je ležalo na stotine in stotine mrtvih živali. V tej dobi nismo mogli storiti drugega, ko da smo budno pazili na

karantenskih postajah in skušali preprečevati, da bi okužene živali prišle v stik z zdravimi. Nesreča je bila tolikšna, da so morali več let meso uvažati iz Avstralije in mleko je kar nekaj zginito iz rabe. Nazadnje pa je vojni živinozdravnik po imenu Kelsor izdelal cepivo, ki je živali obvarovalo živinske kuge. Filipinski posestniki pa stvari niso zaupali in vojaški živinozdravniki se niso dosti ozirali na njihovo občutja in predhodke. Pretresljivo je bilo zares, če si videl, kako je bolezzen zagrabila edino živinčev, ki je kakor rečni družini pomagalo obdelovati riževa polja. Denarja pa, s katerim bi se poplačala velika škoda lastnikom, nikjer ni bilo, dokler ni kongres Združenih držav izglasoval milijon dolarjev, kar je bil edini denarni prispevek, ki ga je Amerika Filipinom kdaj poklonila.

Pozneje, ko se je število živine spet okrepilo, so se pa pojavile druge težave z mlekom samim, ki je imelo dvakrat toliko masloboče kakor navadno kravje mleko. Do polovice si ga lahko razredčil, toda v tem primeru se je spremenilo razmerje ogljikovih hidratov. Da bi te težave kako odpravili, so prodajalci mleka filipinskih krav »karabale« preskušali razne načine, da bi dobili mleko, ki bi bilo po sestavi podobno kravjemu mleku. Mleku so dodajali riža, škroba in drugih snovi, ki so ga spremenile v dvomljivo mešanico s tolikšnim številom bakterij, da bi se vsčaku ježili lasje.

Končno pa so odkrili več nadomest-

kov svežega kravjega mleka. Švicarji so iznašli način, kako ohraniti mleko brez antiseptičnih snovi in ne da bi ga izpostavljali taki toploti, ki bi sirno strdila. Ni se kvarilo ali okužilo, dokler je bila škatla zaprta, tako da ni moglo prenesti bolezni.

Drugo odkritje so napravili v bolnišnici v Pekingju, kjer so mleko nadomestili s sojo. Tej so namreč primetali ribje olje in apno ter tako dobili mešanico, ki je bila zelo podobna naravnemu mleku. S to hrano so pitali določeno število otrok že od starosti treh tednov dalje in po natančnem pregledu pozneje ugotovili, da so bili otroci zdravi in v vsakem pogledu dobro razviti.

K vsemu temu je s svojim znanjem prispevala še neka Filipinka, ki je dosegla doktorat kemije na kolumbijskem vseučilišču. Odkrila je namreč, da če mešanici soje dodaš izvleček iz banan, nova tekočina dobi okus po svežem naravnem mleku. Dandanes zna filipinska gospodinja že sama v svoji kuhinji pripraviti ta nadomestek; pri tem so ji potrebni samo majhna ročna stiskalnica za sojo in ostali dodatki, ki jih zahteva navodilo.

Soja se je na Vzhodu izkazala po neprecenljivi veljavi, ker nudi možnost, da hrano z njo bogatijo in premenjujejo. Nekoč sem se v laboratoriju Znanstvenega urada v Manili udeležil imenitnega kosila, kjer so bile prav vse jedi od juhe pa do poobedka pripravljene iz soje.

Politični zemljevid sedanjega sveta

Redke so države, ki danes še niso v vojni in v primeri s celotnim številom prebivalstva je bilo le peščici priznane z vojnimi grozotami

Če si natančneje ogledamo politični zemljevid sveta, bomo našli na njem danes 75 držav, in sicer v Evropi 31, v Aziji 17, v Afriki 3, v Ameriki 22 in v tako imenovani Oceaniji 2.

Od 31 evropskih držav jih je dozdaj še nevtralnimi oziroma takšnih, ki še niso v vojni, deset. To so (po velikosti): Španija, Portugalska, Švedska, Švica, Irska, Andora, Lichtenstein, San Marino, Monaco in Vatikan.

O Afriki je znano, da je ta celina v veliki večini porazdeljena med evropske države: Belgijo, Francijo, Veliko Britanijo, Italijo, Portugalsko in Španijo. Tako so v Afriki samo tri države, o katerih se lahko reče, da so še kolikor toliko samostojne, in sicer: republika Liberijska, kraljevina Egipt in Južnoafriška zveza. Med evropskimi kolonijami v Afriki so popolnoma izven vojne samo španske in portugalske, dočim je med afriškimi državami nevtralna samo republika Liberijska.

Politični zemljevid Azije pa je danes naslednji: Javno je oklicalo in tudi ohranilo nevtralnost od sedemnajstih samo pet držav. To so Turčija, Afganistan, Saudova Arabija, Yemen in Nepal.

Od 22 ameriških držav pa sta ostali do danes nevtralni samo še Argentina in Čile, dočim

je 11 držav (Združene države, Mehika, Kuba, Kostarica, Dominikanska republika, Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Nicaragua in Panama) v vojni z državami troje zveze. Ena, in to je Brazilija, je očitno na strani Združenih držav in Anglije, ostale pa se lahko smatrajo za nevojskujoče se države. Nevtralne so samo po imenu, vsaj kolikor se zaradi okoliščin niso drugače opredelile.

»Ni treba iti do Vladivostoka

da bo odstranjena sovjetska nevarnost — Zdaj je predvečer velikih dogodkov na Vzhodu

Za obletnico nemško-ruske vojne je izšel v »Frankfurter Zeitung« pomemben članek, v katerem pisec skuša podati sedanjí vojaški položaj na vzhodnem bojišču. Takoj v začetku poudarja, da so zdaj možnosti za novo ofenzivo na ruskem bojišču dosti ugodnejše, kakor pa so bile lansko leto, ko so bili Nemci tisoč kilometrov oddaljeni od sovjetskih bojnih polj. Razpoteženost bojišča — izvaja člankar dalje — je Adolfu Hitlerju omo-

Od vseh celin na zemlji je samo Avstralija čisto vsa v vojni.

V celoti je torej ostalo izven vojne 25 držav poleg španskih kolonij v Afriki in portugalskih v Afriki in Aziji. Vse te države, ki se še ne vojskujejo, majo skupno le okrog 150 milijonov prebivalcev.

Po zadnji statistiki živi danes na svetu vsega skupaj dve milijardi 260 milijonov ljudi. Po tem takim je vojna prizanesla razmeroma zelo majhnemu delu prebivalstva, oziroma je potegnila v svoj bojni metez cel 2 milijardi 66 milijonov ljudi. Če že ravno ne prelivajo krvi na bojiščih, pa vsaj neposredno ali posredno čutijo posledice vojne.

gočila, da je v temnih zimskih tednih, ko se je že vse spraševalo, ali ne bi bilo morda pametno premakniti nazaj celotno fronto, odločno nastopil proti temu, da bi vpadel pogum ter dal povelje, da je treba vztrajati na mestu. »Danes je, to čuti vsak, predvečer novih pomembnih dogodkov na vzhodu.«

Znano pa je tudi, da je oboroževalna industrija lahko proizvedla med tem časom velike količine vojnega materiala. Toda Sovjetska Rusija ni mogla nadomestiti vsega, kar je bila izgubila. Pri tem pa niso odločilne izgube na oklepnih vozilih in na letalih, pač pa izguba jedra dobroizurjenega moštva in sovjetskega častniškega in podčastniškega zbora. Na drugi strani pa so že pokazala svoje strahovito moč nova nemška orožja.

Potem omenjeni člankar primerja sedanjo vojno na vzhodu z Napoleonovim pohodom nad Rusijo. Pravi, da je Napoleon v svoji mestrnosti hitreje šel naprej, kakor pa bi bilo zanj pametno. Nemško vrhovno poveljstvo ve, da motorizacija zdaj omogoča hitrejšo in večje prodore, kakor pa je bilo to mogoče Napoleonu. Toda, to ne pomeni, da se nemško vrhovno poveljstvo zgubila s svojimi načrti v brezkončnost in da bo ponovilo vprav isto napako, kakor jo je zagrešil Napoleon. Ve tudi, da ni treba predrtni tja do Vladivostoka, da bi bila odstranjena sovjetska nevarnost. Mirno da lahko prepustimo bodočnosti, kakšni so načrti nemškega vrhovnega poveljstva.

»Mi vendar vemo, da bo za vzhod v doglednem času prišel dan, ko bomo lahko rekli, da je nemška vojska tu v bistvu storila vse in da bo potem mogoče glavno silo nemškega Reicha in zaveznikov obrniti proti Veliki Britaniji.« — končuje svoja izvajanja člankar v »Frankfurter Zeitung«.

Poravnajte naročnino!

Najdebelejše seme na svetu

Navadno je tako, da imajo največje rastline najdrobnejše seme. Brest je na primer že eno takšnih dreves, ki ima silno drobno seme. Zelod ali navadni oreh se v primeri s tem že lahko smatra za precej debelo seme. Rekord v tem oziru pa ima brez dvoma kokosov oreh, kajti cel oreh je eno samo seme.

Drevo, ki ga dvajset ljudi ne more obseči

Nenavadno visoka in debela drevesa rasejo na primer v Indiji, na Molukih v Indijskem oceanu, v Afriki, Braziliji, Kaliforniji in v Avstraliji. Takšnega drevesa, ki se z njim ponaša Južna Afrika, pa menda res ni nikjer več na svetu. Raste v bližini Viktorijinih slapov, ki jih dela reka Zambesi in veljajo za največje in najslikovitije slapove na svetu sploh, celo večje kot so sloviti niagarski slapovi. Drevo »boabob« je res monumentalna stvar in kraljuje kot mogočna trdnjava nad bližnjo džunglo. Da si ustvarimo vsaj približno sliko, kakšno je to ogromno drevo, zadostuje, če povemo, da ga niti dvajset ljudi ne more z rokami obseči, tako je debelo. Človek, ki stoji pred njim, se zdi pravi pritlikavec. Ni mogoče povedati, koliko je to drevo staro, gotovo pa je doživelo že precej stoletij. Boabob velja sploh za najogromnejše drevo na svetu.

Besedilo: Jože Tomažič

Pogorska pravljica

Risal Jože Beranek.

30.

Burno je izvlekla svoji polovici, ju prime-rila, bili sta pravi. Vsa srečna mu je podala roko in ga odvedla s seboj. Na dolgo in na široko ji je moral pripovedovati o vsem. Dejal je, da bi rad dobil kje službo, pa je ni. Tedaj mu je povedala, da so pri njih odslovili pomočnika in da bo govorila zanj pri očetu.

31.

Ko je prišel k očetu, je stari grof zahteval, naj mu najprej nekaj napiše, da bi videl, kakšno ima pisavo. Ko je grof bral, je bil zadovoljen. Zdaj je imel službo v grofovi trgovini. Kako zdaj pripraviti grofa, da bi preklical izgon in privolil v poroko z grofici?

Tudi Eskimi se že poljubljajo

Svoja nežna čustva, oziroma svojo ljubezen, so Eskimi v prejšnjih časih namesto s poljubljanjem izražali na ta način, da so drug drugega drgnili z nosom ob nosu. Zdaj pa slišimo, da so tudi že Eskimi postali sodobnejši in da so se naučili tudi oni poljubljati. Tako prepoveduje neki polarni raziskovalec, Danec Ensen, ki se je pred nedavnim vrnil z Grönlandije. V neki svoji razpravi, ki jo je bil napisal o Eskimih in o svojih znanstvenih ugotovitvah v tej severni deželi, pravi, da je v zadnjem času tudi že med Eskimi prišlo v navado poljubljanje. Celotno zelo v navado. Majši eskimski rod se celo že smeje starij Eskimom, ki se še vedno drže nekdanje svoje navade in si pri izražanju svojih nežnih čustev drug drugemu drgnejo nosove.

»Francija na begu«

Knjiga, v kateri van Werth čudovito popisuje notranji boj bežečih francoskih množic ter obenem obsoja brezglavost francoskih političnih voditeljev

V Oldenburgu je izšla zanimiva knjiga, ki jo je napisal Rudolf van Werth o dogodkih, ki jih je sam doživel v dramatičnih dneh zadnje vojne v Franciji. Werth označuje svojo knjigo kot popis lastnih doživetij, je pa to njegovo delo v resnici še več: je doživeta, v markantnih potezih podana zgodovina, obenem pa je to pretresljiva živa slika francoske usode v času razsula.

Zaradi svoje izredne aktualnosti se v tej knjigi predvsem odraža slika časa, v katerem so se dogodki odigrali, in je zato to delo zgodovinski dokument. Werth je kot civilist bežal z drugimi vred pred nemškimi četami, ki so leta 1940 zmagovalno prodirale v Francijo. Skupno s približno enajstimi milijoni Francozov se je umikal v notranjost Francije in je tako lahko najverodostojnejše in prepričljivo popisal svoja doživetja in brezglavost francoskih oblasti ter skupni beg severno-francoskega prebivalstva v notranjost dežele. Ta tema nudi neskončno možnosti ne samo časnika-jem, pač pa tudi pisateljem, da se o njej razpišejo in pokažejo svoje sposobnosti. Pisec knjige »Francija na begu« je to nalogo rešil na naravnost presenetljiv način. Pri tem se ne zadovoljuje samo s tem, da bi podal zunanjo sliko francoskega razsula v obliki zgodovinske reportaže, pač pa se bavi tudi z globljimi razlogi tega velikega zgodovinskega dogodka. Globoko pozna francosko dušo in francoske razmere pred in med vojno in zato v svoji knjigi lahko pravilno podaja vzroke in učinke teh dogodkov. Njegove trditve so res zelo prepričljive. Pisu je treba še zlasti priznati, da je bil pri tem svojem delu izredno nepristranski in da ni gledal na dogodke, ki jih je v teh žalostnih francoskih dneh doživljal, s stališča zmagovalca.

Knjiga je zelo zanimiva in jo človek prebere tako rekoč v eni sapi. Mozaično razvrščene slike doživetij in trenutnih posnetkov vstajajo pred bralčevimi očmi kot mračna vizija, ki je kar noče biti konec. Werthu se je posrečilo dati pravi pečat oziroma žalostnih francoskih dni in popisati prepričljivo težek notranji duševni boj bežečih množic. Treba je poznati Francoza, njegovo bit, njegovo fanatično ljubezen in navezanost na njegovo lastnino — pa čeprav vse njegovo premoženje obstoji le iz štirih bornih sten — treba je poznati vso, Francozom od nekdanje lastne miselnosti in kar preveč meščanske občutljivosti dušo. Človek mora živeti precej časa med Francozi, če hoče pregledati vso to »peklensko panoramo revščine, razočar-

ranja, obupa in stiske« ter jo poznati v pravi luči. Dolgo mora biti med njimi, da razume globoko tragiko, ki veje iz tega Werthovega zadnjega dela. Pisec »Francije na begu« pojmuje svoja doživetja tako, kakor da bi jih bil gledal skozi lečo fotografskega aparata, tako beremo v oceni njegove knjige.

Celotna knjiga naredi na bralca vtis gosto nanižanih trenutnih posnetkov, ki pa so vendar sprično izredne prozosti in izrazu povezani v prepričljiv in pretresljiv film. Werthova knjiga pa je istočasno tudi stroga obsodba brezglavosti francoskih oblasti in francoskega političnega vodstva. Na več mestih je v tem zanimivem delu poudarjena tudi tista značilna trdovratna navezanost francoskega človeka na izročila ter njegova nezlomljiva volja do življenja, ki se je zlasti dobro pokazala v urah strahote zadnje vojne.

»Teden vljudnosti« v Tokiu

Tokijska občina je organizirala »Teden vljudnosti«, ki ima ta namen, da vzbudi v sedanjih tridih vojnih časih med Japonci spet nekdanjo plemenitost in srčno omiko. »Teden vljudnosti« se bo začel 8. in bo trajal do 14. julija, pred tem pa bodo še posebne priprave, ki jih bo vodil tokijski župan sam. Obrnil se bo osebno na službenice javnih in zasebnih uradov, tovarn, trgovin in na ostalo prebivalstvo, naj se v čim večjem številu udeležijo te »tekme v vljudnosti«. Zlasti pa bodo to udeležbo priporočali še tistim, ki opravljajo javno službo, kajti od njih se danes še prav posebno zahteva, da ravnajo vljudno in pristrčno z občinstvom. Tokijska občina je odredila tudi propagando radijske oddaje, obenem pa dala nalepiti po vseh tokijskih ulicah lepake, s katerimi bo povabila tokijsko meščanstvo, naj sedanjo vojno dobo prenaša s smehom na ustnicah.

Špinača, jabolka, sir, paradižniki in celo kruh »v prahu«

Nemška industrija je dozdaj izdelala že okrog 140 različnih vrst jedi v prahu, ki ga je treba samo stresti v primerno količino vode, in že imamo pripravljeno skupno in tečno jed. Nemški vojniki, ki se vojskujejo na vzhodnem bojišču, so preteklo zimo porabili ne samo ogromne količine strelnega prahu, to se pravi smodnika, pač pa tudi izredno mnogo »jedilnega prahu«. Med temi živili omenjajo zlasti špinačo v prahu, sir, jabolka, paradižnike in celo kruh v prahu.

širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Res, kaj pa Schagerstroem?

Razumljivo je, da Karolina Loewenskoeld, ki je že pet let čakala na svojega zaročenca, s tem ni bila zadovoljna. Pa se je vseeno veselila, ko se je bil vrnil v Korskyrko. Stanoval je v prostiji in tako ga je sleherni dan videla, bila pa je tudi mnenja, da ga bo že nekako pripravila do tega, da bo postal lektor, kakor ga je bila pripravila do tega, da je naredil doktorski izpit.

Toda pri vsem tem nismo čuli niti besedice o Schagerstroemu! No ja, niti Karolina Loewenskoeld niti njen ženin nista imela niti najmanjšega stika s Schagerstroemom. Slednji je spadal v čisto drugačno vrsto ljudi. Njegov oče je bil visok uradnik v Stockholmu, sam je bil bogat in vrh tega je bil poročil še vamerlandskega rudarskega bogataša hčerko, ki je bila dedinja številnih rudnikov in jamskih polj, da so cenili njeno doto na več milijonov. Sprva je Schagerstroem stanoval v Stockholmu in le poletne dni obiskoval svoje rudnike. Potem, ko je njegova žena po nekaj letih zakona umrla na porodu, se je popolnoma umaknil na Veliki Sjoetorp pri Korskyrki. Globoko je žaloval za svojo ženo. Na vsak korak je pogrešal in ni mogel več stati tam, koder sta z ženo kdaj prej bivala in živela. Skoraj v nobeno družbo se ni prikazal več. Da bi pa preganjal dolgece, je sam prevzel upravo več svojih rudnikov. Gosposko hišo v Velikem Sjoetorpu je predelal in polepšal, da je postala najsijajnejše poslopje v vsej okolici. Čisto sam pa ni bil. Zbral je okrog sebe številno služinčad in živel kot velik gospod. Karolina Loewenskoeld je dobro vedela, da je bilo enako težko sneti z neba ozvezdje velikega medveda in si iz njega splesti nevestin venec, kakor postati Schagerstroemova žena.

Sicer pa je Karolina Loewenskoeld spadala med tiste ljudi, ki so vedno isto govorili, kar so imeli v mislih. In nekega dne je v družbi, ki se je zbrala v prostiji, nanesel slučaj, da se je mimo

hiše pripeljal v krasnem štirivprežnem vozu, z lakajem na kozlu zraven kočijaža, sam Schagerstroem. Brez nadaljnega je vse planilo k oknom, da bi pogledali za Schagerstroemom, dokler so se še videli njegovi zadnji obrisi. Ko pa je popolnoma izginil, se je Karolina Loewenskoeld obrnila k svojemu zaročenku, ki je stal daleč zadaj v sobi, in zaklicala tako glasno, da so jo lahko vsi navzoči slišali: »To ti pa rečem, Karel Artur, kakor te imam rada, pa bi vendar vzela Schagerstroema, če bi se za mojo roko potegoval.«

Slehernik je lahko vedel, da Karolina nikdar ne bo dobila Schagerstroema in zaradi tega so se vsi sladko smehljali. In ženin se je z njimi vred smejal, kajti vedel je, da je Karolina tiste besede izgovorila le zato, da bi goste razvedrila. Sama je bila videti, kakor da bi osupla nad tistim, kar je bila izblebetala. Toda po vsem gotovo le ni bilo, ali morda le ni imela za bregom kakšne skrivne misli. Morebiti pa je hotela nekoliko ponagajati Karlu Arturu in mu vsiliti misel na lektorat.

Schagerstroem je bil še ves v tugi in sploh ni mislil na drugi zakon. Toda pri svojem delu, ki ga je spravljal v stik z mnogimi ljudmi, si je pridobil vsakovrstne znanice in prijatelje, ki so ga nagovarjali, naj se znova poroči. Odklanjal je to rekoč, da je vse preveč dolgočasen in neljubezniv, da bi sploh kakšno dekle hotelo vzeti in zato tudi ni polagal nobene važnosti na sprotne zagotovila. Nekega dne pa je pogovor spet nanesel na to zadevščino in sicer pri nekem velikem poslovnem obedu, katerega se je Schagerstroem prisiljen udeležil. Ko se je na običajen način začel otepati nasvetov, je začel nekdo od sosedov iz Korskyrke pripovedovati o mladem dekletu, ki bi dala svojemu zaročenku slovo, če bi jo Schagerstroem zasnubil. Bila je prijetna opoldanska družba in vsi so se sladko smejali nad zgodbo, ter so jo smatrali za nedolžno šalo, kakor prej oni tam v prostiji.

Da govorimo resnice: Schagerstroem je že velikokrat pri takšnih prilikah občutil težavo, da je moral nastopati brez hišne gospodinje. Toda svojo rajno je še vedno vroče ljubil in zato je že sama misel, da bi katera druga utegnila zasesti njeno mesto, vzbudila v njem odpor.

Dozdaj si je zakon vedno zamišljal le s takšno žensko, ki bi morala biti natanko taka kakor njegova umrla. Ko pa je slišal zgodbo o Karlini Loewenskoeld, so njegove misli ubrale drugo

smer. Če bi se na primer spustil v razumski zakon in če bi se poročil s preprosto deklin, ki ne bi mogla zasesti niti pokojničinega mesta v njegovem srcu niti ne visokega socialnega položaja, ki ga je sam zavzema zaradi svojega bogastva in svojih zvez, take vrste zakon bi se mu zdel kot nekaj sprejemljivega. Tako bi se rajni ne zgodila nobena krivica.

Naslednjo nedeljo se je odpeljal Schagerstroem v cerkev in si ogledal mlado dekle, ki je sedelo v klopi zraven prostove žene Bila je preprosta in nerazkošno oblečena, pa tudi gzdava ni bila videti. Vse to ga ni vznemirjalo. Prav nasprotno. Če bi bila slepa lepota, mu sploh v glavo ne bi padlo, da bi jo poročil. Rajna ne sme misliti, da bi jo mogla nova na kateri koli način ndomestiti.

Medtem ko je tako sedel v cerkvi in opazoval Karolino Loewenskoeld, si je Schagerstroem v domišljiji slikal prizor, kako se bo vedla, če bi se zares zapeljal v prostijo in jo vprašal, če bi hotela postati gospodinja na Velikem Sjoetorpu. Saj si vendar nikoli niti v sanjah ne bi mogla predstavljati, da jo bom zasnubil. In prav zaradi tega bi silno rad videl njen obraz, ko bi stvar postala resna.

Na povratku proti domu si je slikal pojav Karline, oblečene v dragoceno in lepa oblačila. Takoj mu je nekaj postalo jasno: Med misli na drugi zakon se je vtihotapilo nekaj vabljivega. Na sebi je nosilo počat nečesa silno romantičnega, kar mu na noben način ni vzbujalo neprijetnih čustev. S srečo obsuti ubogo deklico, ki si kaj takega nikdar ni mogla niti misliti. Čim pa si je bil Schagerstroem na jasnem glede tega, pa se je odtrgal od teh misli in jih odgnal kot neprijetno skušnjava. Zmerom je živel v prepričanju, da je njegova žena odšla od njega le za kratek čas, in zato ji je hotel do povratka ostati zvest.

Ponoči je videl v sanjah svojo umrlo ženo in ko se je prebudil, je bilo njegovo srce spet prepojeno s staro ljubeznijo. Predstave, ki jih je imel na povratku iz cerkve, so se mu zdaj zdele čisto odveč. Njegova ljubezen je živela in ni je bilo nevarnosti, da bi moglo preprosto dekle, katero je nameraval vzeti za svojo ženo, iztisniti iz njegovega srca podobo pokojne. Rabil je razumnega in pametnega prijatelja za svojo družbo in za svojo zabavo. Dozdaj si ni mogel najti nobene primerne oskrbnice in prav tako tudi ni našel nikogar v družini, ki bi znal voditi njegovo domače gospodarstvo. Zaradi tega ni videl nobenega drugega izhoda kakor zakon.